

СИЛАБУС КУРСУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність – С3 Міжнародні відносини

Освітньо-професійна програма – «Міжнародні відносини»

Рік навчання: 1,

Семестр: 2

Кількість кредитів: 5

мова викладання: українська

КЕРІВНИК КУРСУ

д. політ. н., проф. Лазарович Микола Васильович

Контактна інформація: m.lazarovych@tneu.edu.ua ; (0352)47-50-50#19-222

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Важливість вивчення дисципліни «Актуальні проблеми українсько-російських відносин» зумовлена агресією Росії в Україну, яка триває від 20 лютого 2014 р. Навчальний курс покликаний сформувати в студентів систему знань про особливості й загальні тенденції взаємин між Руссю/Україною та Московією/Росією в історичній ретроспективі, вміння визначати політико-правовий статус українських земель у складі Росії на різних етапах розвитку, розуміти мотивацію й завдання російських панівних кіл в Україні, екстраполювати їх на сучасні двосторонні політичні взаємини, висловлювати власні судження щодо них, прогнозувати можливі варіанти розвитку відносин між Україною та РФ.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 1	1. Актуальні проблеми українсько-російських відносин як навчальна дисципліна.	Знати предмет і завдання актуальних проблем українсько-російських відносин як навчальної дисципліни. Характеризувати територію України як одну з коликів світової цивілізації	Питання
2 / 1	2. Княжа держава IX–XIV ст. та її історичні витоки.	Розуміти основні тенденції формування Київської Русі як держави українського народу. Спростовувати міфи російських геополітиків про Київську Русь як першу фазу євразійської цивілізації	Тести, питання
2 / 1	3. Українсько-московські стосунки XIV – першої половини XVII ст.	Аналізувати вплив Золотої Орди на становлення московської деспотії східного типу. Визначати місце України в трикутнику Річ Посполита – Московська держава – Кримське	Проблемні завдання

		ханство	
2 / 1	4. Формування міждержавних відносин України з Московським царством у 1654 – першій пол. 1657 р.	Аналізувати причини й передумови зміни зовнішньополітичної орієнтації гетьмана Б. Хмельницького з Кримського ханства на Московію. Визначати наслідки входження України під протекторат Московської держави. Акцентувати увагу на фактичному розриві українсько-московського договору 1654 р. після сепаратного Віленського перемир'я Московії та Речі Посполитої 1656 р.	Питання, тести
2 / 1	5. Українська держава в період Руїни: фактор Московії (друга половина 1657 – травень 1686 р.).	Розуміти причини розриву гетьманом І. Виговським відносин із Московією. Визначати фактори перемоги українського війська в Конотопській битві. Розкривати сутність періоду Руїни, його причини та наслідки для України	Проблемні завдання, питання
2 / 1	6. Посилення наступу російського царизму на автономний устрій Гетьманщини як прояв цивілізаційного протистояння (кінець XVII – XVIII ст.).	Знати мету, засоби й механізми політики Московії, спрямованої на ліквідацію автономного устрою України. Аналізувати причини невдачі українсько-шведського союзу проти Московської держави. Визначати основні положення, особливості й значення конституції П. Орлика	Питання, тести
2 / 1	7. Україна в умовах російської загальноімперської державної системи (кінець XVIII – XIX ст.).	Характеризувати основні засади колоніальної політики Росії на українських землях. Знати причини, етапи й особливості українського національного відродження та форми репресій проти українства в Російській імперії	Проблемні завдання, питання
2 / 1	8. Український національно-політичний рух початку XX ст. в контексті російського великодержавного шовінізму.	Аналізувати особливості зародження та програмні засади українських політичних партій початку XX ст. Визначати здобутки національно-визвольного руху українців під час Російської революції 1905–1907 рр. Простежувати бойовий шлях легіону Українських січових стрільців та розкривати трагізм Першої світової війни для України	Питання, тести
2 / 1	9. Українська національна революція 1917–1921 рр. у лещатах «червоної» й «білої» армій Росії.	Характеризувати передумови й форми відродження національної державності в Україні на початку XX ст. Порівнювати характерні риси розвитку Української революції за часів Центральної Ради, Гетьманату, Директорії УНР та ЗУНР. Визначати причини й наслідки поразки українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.	Проблемні завдання, питання
2 / -	10. Україна в умовах насадження більшовицькою Росією комуністичного	Розуміти причини, статус і наслідки входження України до складу СРСР. Визначати основні тенденції	Питання, тести

	режиму та втягнення до складу СРСР.	громадсько-політичного життя України міжвоєнного часу, соціальні деформації періоду та становище основних верств населення	
2 / 1	11. Між комуністичним і нацистським тоталітаризмами: Україна в роки Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – початок 1950-х рр.).	Розкривати основний зміст радянсько-німецьких договорів 1939 р. та їх наслідки для українських земель. Аналізувати характерні риси націоналістичного й комуністичного рухів Опору в Україні та визначати внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною в Другій світовій війні. З'ясовувати сутність підпільно-партизанської боротьби ОУН та УПА проти радянського тоталітарного ладу	Проблемні завдання, питання
2 / 1	12. Від спроб лібералізації радянського режиму до дальшого обмеження конституційних прав та посилення політичних репресій: Україна в середині 1950-х – першій половині 1980-х років.	Характеризувати особливості процесу десталінізації в Україні. Визначати причини й наслідки передачі Кримської області до складу УРСР. Розкривати сутність курсу компартії на прискорення «злиття націй» та його вплив на русифікацію України	Питання, тести
2 / 1	13. Український контекст горбачовської «перебудови»: 1985–1991 рр.	Розуміти особливості соціально-економічного становища України в другій пол. 1980-х – на поч. 1990-х рр. Характеризувати розгортання національного руху в Україні в умовах «перебудови» та його мету. Визначати основні етапи формування багатопартійної системи в Україні	Проблемні завдання, питання
2 / 1	14. Україна між «руським міром» та західною цивілізацією (грудень 1991 р. – поч. XXI ст.). р. – поч. XXI ст.).	Порівнювати основний зміст та напрямки діяльності президентів і урядів України. Визначати вплив Росії на політику Української держави. Аналізувати заходи України щодо її європейської інтеграції	Проблемні завдання, питання
4 / 1	15. Російсько-українська війна (2014–2024 рр.).	Визначати причини та основні етапи російсько-української війни. Аналізувати заходи провідних країн світу щодо припинення бойових дій в Україні	Проблемні завдання, питання

Літературні джерела

Підручники та навчальні посібники:

1. Вітенко М. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів : навч. посіб. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2013. 346 с.
2. Лазарович М. В. Актуальні проблеми українсько-російських відносин : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 32 с.
3. Лазарович М. Історія та культура України: підруч. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
4. Полещук Т. Історія Росії XIX – поч. XX ст. Львів : Паїс, 2008. 400 с.

Основна література:

5. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.). К. : «МП Леся», 2016. 586 с.

6. *Грицак Я.* Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2022. 432 с.
7. *Голубенко П.* Україна і Росія у світлі культурних взаємин. К. : Дніпро, 1993. 447 с.
8. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 1 / редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.) та ін. К. : «Наукова думка», 2018. 608 с.
9. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 2 / відп. ред. В. Смолій. К. : «Наукова думка», 2019. 1112 с.
10. *Кононенко К.* Україна і Росія. Соціально-економічні підстави української національної ідеї 1917–1960. Мюнхен : Український техн.-госп. інститут, 1965. 535 с.
11. Конституція України. К. : Центр навчальної літератури, 2020. 64 с.
12. *Лазарович М. В.* «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки) : моногр. / Міністерство культури та інформаційної політики України. К. : ПП АВІАЗ, 2020. 452 с.: іл.
13. *Лазарович М.* «Розпочали стрільці українські з москалями тан...»: Збройна боротьба легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни. Тернопіль : Джура, 2019. 208 с.: іл.
14. *Лазарович М. В.* Українські січові стрільці у боротьбі за волю України : моногр. / Міністерство інформаційної політики України. Ічня : ПП «Формат», 2018. 766 с.: іл.
15. *Лазарович М.* І було пекло на землі...: Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки. Тернопіль : Джура, 2008. 620 с.
16. *Лазарович М.* Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз : у 2-х кн. Кн. 1 : монографія. Riga : GlobeEdit, 2019. 688 с.
17. *Лазарович М.* Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз : у 2-х кн. Кн. 2 : документи і матеріали. Riga : GlobeEdit, 2019. 176 с.
18. *Мадіссон В., Шахов В.* Сучасна українська геополітика : навч. посіб. К. : Либідь, 2003. 176 с.
19. Україна і Росія в історичній ретроспективі : нариси в 3 т. Т. 1 : Українські проекти в Російській імперії / редрада : акад. НАН України В. М. Литвин (голова) та ін. К. : Наук. думка, 2004. 504 с.
20. Україна і Росія в історичній ретроспективі : нариси в 3 т. Т. 2 : Радянський проект для України / редрада : акад. НАН України В. Литвин та ін. К. : Наук. думка, 2004. 531 с.
21. Україна і Росія в історичній ретроспективі : нариси в 3 т. Т. 3 : Новітній український державотворчий процес / редрада : акад. НАН України В. М. Литвин (голова) та ін. К. : Наук. думка, 2004. 327 с.
22. *Abramson H.* A Prayer for the Government. Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920. Cambridge : Harvard University Press, 1999. 258 p.
23. *Doroshenko D.* A survey of Ukrainian history. Winnipeg : Humeniuk publishing foundation, 1984. 873 p.
24. *Hrushevsky M.* History of Ukraine. Hamden : Published for the Ukrainian National Association, 1970. 629 p.
25. *Lazarovych M.* «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020) : monogr. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.
26. *Magosci P. R.* History of Ukraine. Toronto : University of Toronto Press, 1996. 784 p.
27. *Plokhly S.* The Cossack Myth. History and Nationhood in the Age of Empires. Cambridge University Press. 2012. 408 p.: ill.
28. *Plokhly S.* The Gates of Europe: A History of Ukraine. New York : Basic Books, 2015. 397 p.
29. *Plokhly S.* Yalta. The Price of Peace. New York: Viking, 2011. 480 p.
30. *Subtelny O.* Ukraine: A History. 4th ed. Toronto: University of Toronto Press. 2009. 785 p.: ill.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу директорату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту з дозволу дирекції інституту.

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять	Модульний контроль передбачає оцінку завдань по кожній темі. Оцінка виставляється як сума отриманих за кожне завдання балів (1 завдання – макс. 25 балів)	Тренінг (Оцінка виставляється за виконане завдання)	Самостійна робота (Оцінка виставляється за виконане завдання)	Екзамен містить 3 теоретичних і 1 практичне завдання. Кожне завдання оцінюється макс. 25 балів. Оцінка виставляється як сума отриманих за кожне завдання балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	Задовільно	E (достатньо)
35–59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1–15
2.	Фліпчарт, ноутбук, проєктор	
3.	Мультимедійне супроводження лекцій, підготовлене у програмі Microsoft PowerPoint	1–15
4.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1–15
5.	Пакет презентаційних матеріалів	1–15